

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 25.

Zsákmányparagrafusok.

— Mérey Lajos indítványa a kizsákmányolásának megállításáról. —

Vitézi cselekedet volt hajdan a zsákmányolás, egészen addig, míg be nem látták, hogy a zsákmányolásnak igazi neve mégis csak »rablás«. Most már csak a hadi szereket és a hajókat zsákmányolják háboru esetén, egyéb zsákmányolásért haditörvényszék és akasztófa jár.

Csak a parasztot, a jogban járatlan embert lehet kizsákmányolni büntetlenül háboruban és békében egyaránt. Büntetlenül? de sőt jutalom, perköltség jár érte.

Kiszákmányolásunk összes törvényeink közül legtöbbször jutnak összeköttetésbe a váltó-, kereskedelmi-, végrehajtási uzsora-törvényekkel. Mind a négy a nagyhangú liberalizmus elvei alapján készült, olyasformán, hogy minél jobban tönkre lehessen tenni vele a kisembereket.

A váltó az első és legjobb eszköz kiszákmányolására.

Kereskedők furfangja, jogászok éles elméje, a forgalom gyorsaságának kényszerítő ereje fejlesztelte ki a mai váltójogot. Feltételezi a kereskedő praktikus eszét, a jogi tudást és a gyors pénzforgalmat, a mi majdnem kizárólag a ke-

reskedelem eszközévé predesztinálja. Ennek ellenére a liberális jelszavak babonája alá sülyedt törvényhozás felállította az általános váltóképesség elvét s kiszolgáltatta a magyar parasztot a csalóknak. Nem hiába kacskaringós a §: úgy meg lehet vele kölni az egyszerű embert, hogy moccani sem tud kifosztója kezei közt.

Itt a példa a legutóbbi hetekből, közvetlen közelből.

A diószegi Berger-cég csődbe került. A csődnyitás előtt leszámítottatott majdnem minden nagyváradai és biharmegyei banknál egy sereg váltót, a melyeknek a cég volt a forgatója, elfogadók pedig paraszt kiszákmányolók, a kik adósai voltak a cégnek. Mikor Bergerék csődbe mentek, a bankok a lejárt váltók alapján sorban beperelték az egyes elfogadókat; 110, 125, 130 koronáért. Az alperesek megriadva futnak ügyvédhez; hiszen az ő tartozásuk csak 10, 25, 30 korona, annyiról adtak váltót, a száz korona többlet alávaló hamisítás! Egész községek vannak, a melyekben minden gazda a Berger-féle hamisított váltók pereit alatt nyög. A törvényszék 113. számú szobájába, a váltó-referens bíró előtt néha tízével, huszával jelennek meg tanúk a Berger-féle váltók ügyeiben; mind józan, becsületes, szorgalmas magyar emberek, fenntartó ereje ennek az országnak — és vajmi kevésen lehet segíteni közülök. A váltót kitöltetlenül írta alá a legtöbbje,

a cég az aláírás után töltötte ki hamisan s így a bankok, mint »jóhiszemű harmadik« személyek lépve fel, a szegény paraszt hiába vitatja az ő jóhiszeműségét. A jóhiszemű első személyt nem védi a liberalizmus, a rosszhiszemű második, a hamisító, a csaló pedig csődbe ment, onnan ugyan hiába követeli vissza akár az egész falu az elrablott vagyont!

Érdemes-e egy ostoba jelszónak felülni azért, hogy az »általános váltóképesség« csak a gazdaembernek adjon törvényes fegyvert általános kifosztásokra?

A szenvedő váltóképesség korlátozása, a váltóbeli védekezés megkönnyítése nem pusztán jogi kérdés; elsőrangú nemzeti, gazdasági és etikai kérdés e reformnak mielőbbi megvalósítása, olyan tartozás, a melyet a kis emberekkel szemben le róni lelkiismeretbeli kötelesség.

Hasonló sürgős követelmény Mérey indítványának többi pontja is: hogy kereskedelmi pert csak az alperes lakhelyén lehessen indítani (bár ez a pont vitatható és korlátozható), hogy az uzorát hivatalból üldözzék (és precízebbül írják körül), hogy az ingatlant a felszereléssel együtt lehessen elárverelni, hogy a végrehajtás alól mentes létminimum köre kiterjesztessék és hogy a végrehajtási törvény 156. §-a eltöröltessék.

Megannyi igazi zsákmányparagrafus. Ez a 156. § a legkiválóbb igazságtalanságok egyike; megengedi, hogy éppen

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A képmás.

Laurent Delmont barátom, a hálátlan, túrte, hogy egyedül tapsoljak felvonás végén a darabnak, melynek prémiére-jére elkísértem a színházba.

Ő maga hátrafordult és a nézőteret szemlélte, mely ez estén valóban csodálatos képet nyújtott. Ha valamely megátalkodott bolond ma bombát dobott volna a zenekarba, hej, minő aratása lett volna a halálnak!

Közel a színházhoz, a legelső sorban, a miniszterelnök tapsolt; a páholyok olyanok voltak, mint a virágcsokrokat tartalmazó kosarak: tele kivágott ruhájú, parfümtől illatozó hölgyekkel. A meztelen karok ott fehérlettek a ballustrádok gránátpiros bársonyán, a dus hajkoronák tündökölték a gyémántoktól. A zenekarban szürke hajfürtök fehérlettek azoknak a mestereknek a fején, kiket a zeneakadémiákon istenekhez hasonlóan imádnak. Előttünk két lépésnyire egy híres festő hófehér tollboát rendezgetett a leánya válain; az egyenruhákön rendeztek és érdemkeresztek csillogtak s az öreg ur, aki simára borotvált állal hanyagul hátradőlt a bársonyszékben, nem volt kisebb ember, mint sir Nathaniel Jackson, az acélkirály, aki átutazóban Párisban tartózkodott.

Laurent megérintette a karomat.

A színpadon újra kettényilt a függöny s

a csillárok vakító fényétől elárasztva megjelent a világ legnagyobb tragikája, kit tapsorkán fogadott.

A szűk széksorokon át kifelé igyekeztünk, minduntalan megkockáztatva, hogy összegyűrjük az utunkba eső pompás bársony és selyemtoiletteket.

A kijáratnál egy őszhajú fiatalember köszöntött bennünket. Szürke fűrtjei ellenére is alig 1-hetett több harmincöt évesnél.

Laurent kezét fogott és néhány banális szót váltott vele. Miután elhagytuk, beléptünk egy divatos vendéglőbe, melyet a közönség a színházi előadás után fölkeresni szokott.

Miután a pincérnek kiadtuk a rendelést, barátom így szólt:

— Láttad, ugyebár, azt az urat, ki az imént köszöntött? Nos, ez Jean de Pommeuse. Már évek óta nem láttam. Mostanában örökséghez jutott s úgy látszik, újra visszatért Párisba, Ismered ennek a fiúnak csodálatos élet-történetét? Elpocsékolta három vagyont és annak idején sokat beszéltetett magáról...

A pincér elhozta a megrendelt ételt és Laurent folytatta:

— Igen, rendkívüli teremtés, ugynevezett összetett jellem, akiben a világfi cinizmusa egy fiatal költő érzékenységével egyesül. Képzeld csak, ez a fiú huszonöt éves korában már átélte a legérdekesebb kalandokat és botrányos életmód után, mely hírhedté tette, beleszeretett egy fiatal, vagyontalan leányba, aki csakhamar meghalt.

Ez a szerelem, ez az ábránd volt az oka, hogy egy alkalommal a kártyaasztalnál meggyalázó cselekedetet követett el, még pedig teljesen ártatlanul, amint mindjárt magad is megítheted.

Egy este Jean de Pommeuse valamely nagy klub termében, melyet látogatni szokott, leült a kártyaasztalhoz. Már huzamosabb idő óta állandóan vesztett. Lassankint eluszott egész vagyona, melyet a világ négy sarkában, Párisban, Nizzában, Londonban és Bécsben összeharácsolt. A szerencsétlenség ezen az estén is üldözötte. Izgatottan fölemelkedett s a buffetnél megivott egy pohár limonádét.

Zsebében már csak egyetlen louis d'or maradt.

Föltegye-e ezt is a kártyára s megkísérelte-e a hűtlen szerencse visszaédesgetését? Habozott.

Azután visszament az asztalhoz és megtette utolsó aranyát.

A kártya fordult és Jean Pommeuse elvesztette a tételt.

Rendkívüli jelenet következett s a kártyások, akik Jeant kifogástalan uriembernek ismerték, meg voltak róla győződve, hogy megbolondult. A fiatalember az asztal fölé hajolt, a pénzhalmából kikapta saját aranyát és vilámgyorsan elmenekült.

Azután sokáig nem látták.

Laurent Delmont bort töltött poharainkba, azután folytatta:

a legkisebb értékű ingatlanok, ha több tulajdonosuk van, egyiknek adó-sága miatt is egészben elkótyavetyéltessenek. Dobra verik annak a tulajdonrészét is, akinek semmiféle adóssága sincs, — de persze, csak a szegény emberrel, a kisgazdával bánik így a törvény, a hamisan bukott firmák átíráhatják egész vagyonukat a feleségükre s tovább is köztisztviselőben álló, köznyomort okozó nagyságos urak maradhatnak.

Nagyon nagy ideje, hogy ettől a »liberális lörvények által behozott galád zsákmányolástól megszabadítsuk kis embereinket. Nem a lipótvárosi paloták, hanem a végrehajtási törvény 156. §-ának értékhatára alá eső kunyhók tartják lenni ezt a nemzetet s nem a bankokat és a Berger-féle üzleteket csináló »nagykereskedő« cégér alá rejtőző csalószövetkezeteket szaporítanunk, hanem az árverési hirdetések számát csökkentenünk.

Egy-két »liberális« szájhős tüzet fog ugyan okádni, ha a javaslatokból törvény lesz, de hiszen annál biztosabb, hogy a néppel jót cselekszünk. A zsebrákoknak sem tetszett, hogy kipörkölték őket rablóváraikból. Pedig bizony azok a rablóvárok csak gyenge nyaralók voltak a fent érintett zsákmányparagrafusok kerülésére szírtjeihez képest; s azt sem lehet tagadni, hogy a zsebrákok közt akad legalább lovag, ha rablólovag is volt, míg a modern zsebrákokban már csak a rabló maradt meg. A lovagok bennétek váraiban.

Hadd égenek utánuk a rablók is modern váraiban, a szegény népet kifosztó törvények labirintjében! *

A horvát kérdés a minisztertanácsban. Ma délelőtt 1 órakor a képviselőház miniszterelnöki szobájában minisztertanács volt, melyen résztvettek Wekerle, Kosánth, Darányi,

— Ugyebár, még nem érted az egészet? Figyelj ide.

Az egyedüli leány, akit Jean de Pommeuse imádott, egy fiatal, szegény leány volt, akit egy szobrásznál ismert meg. Modell volt, de csak feje mintáztatta s öreg édesanyja minden alkalommal elkísérte a szobrász műtermébe.

Minden pillanatban megmutathatom neked arcképét, sőt bizonyos, hogy néhány példányban te is zsebedben hordod . . .

Barátomra bámultam, mert nem értettem szavait.

Laurent Delmont mosolyogva folytatta:

— Mondtam neked, hogy csak a fejét mintázták a szobrászok. De ez a fej remek volt! A gyermek ártatlanságának bája s egy istennő fensége egyesült benne.

Én egyetlen egyszer láttam, de soha sem fogom elfelejteni . . .

Laurent zsebébe nyult s abból kivett egy louis d'ort.

— Nézd csak, a köztársaság képe az ó képmása. Ő volt a minta . . .

Jean Pommeuse beleszeretett a leányba s feleségül vette. Nászajándékkul az első aranyat kapta, mely Valentine képével kikerült a pénzverőből s melyet a szobrász a leánynak ajánlkozott.

Valentine nemsokára ezután meghalt és Jean Pommeuse szent ereklyekép őrizte az aranyat.

Ezt lopta vissza a játékasztalról.

Érted-e már a történetet?

Leo Largnier.

Andrássy, Günther és Josipovich 1 óra hosszat tárgyaltak és a horvát kérdéssel volt kapcsolatos a tanácskozás.

Wekerle ma délelőtt meglátogatta az Angol királynő szállodabeli lakásán betegen fekvő horvát bánt. Politikai körökben beszéltek, hogy a horvát bán megbukott.

A Reichsrath elnöke. Az osztrák képviselőház ma 351 szavazattal 101 ellenében Weiskirchner Bécs városi hatósági igazgatót a keresztény szociálista-párt kiváló tagját választotta elnökévé. Weiskirchner 1861-ben született Bécsben. Atyja tanító volt, ki Luegert is tanította. Jogi tanulmányainak elvégzése után közügyi szolgálatba lépett, 1903-ban lett hatósági igazgató. A képviselőháznak 1897. óta tagja, kitűnő munkaező, egyenes gondolkodású s mindenkiel szemben engedékeny viselkedésű.

Nincs béke a horvátokkal. Most már bizonyos: horvát békéről szó sincs. Gróf *Pejacsevich* Tivadar és *Wekerle* közt a tárgyalások eredménytelenek tekinthetők. A horvát képviselők ma reggel, a képviselőház ülése a Continental-szállóban értekezletet tartottak, melyen kimondták, hogy *Wekerle* ultimátumára nem válaszolhatnak mással, mint hogy ők is ragaszkodnak álláspontjukhoz. Valószínűleg még ma deklarációt olvasnak fel, melyben kijelentik, hogy nem majorizálhatják magukat. Arról, hogy a részletes vitában részt vesznek-e, vagy sem, végleg még nem határoztak. Az értekezleten Medákovicz Bogdán elnökölt, de Drohobeczky Gyula püspök nem vett részt. Általános a nézet, hogy a horvát bán bukása csak napok kérdése.

A kormány terveiről az hallatszik, hogy az általános vita befejezése után a vasutas javaslatokat leveszik a napirendről a őszre halasszák. Közben felosztják a horvát tartománygyűlést. Így a magyar parlament szünetje július 8—10-ike körül megkezdődik.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 25.

A mai ülés érdekessége Polónyi Géza beszéde, aki a fumei rezolúció történetét mondta el.

Az ülésről ez a tudósításunk számol be:

Elnök: *Justh* Gyula.

Bedőházy János a közoktatásügyi bizottság nevében betérjeszti a tanítói nyugdíjalap jelentését. *Szász* József a közlekedésügyi bizottság jelentését mutatta be az országos közlekedési tanácsról.

Néhány személyes természetű felszólalás után

Muacsevics Vazul: A javaslatokhoz szól, melyeket nem fogad el.

Polónyi beszéde.

Polónyi Géza: (Halljuk!) Engedélyt kér, hogy szélesebb alapon, a fumei rezolúció történetére is kiterjeszkedve, beszélhessen. (Helyeslés). A fumei rezolúcióról az a hiedelem, hogy a vezérbizottság a horvát képviselőkkel a jövő kormányzásra vonatkozólag paktumot kötött s azt is jelentették a lapok, hogy a horvátoknak a vasúti nyelv dolgában koncessziókat tettek. Ezért szükséges, a történelmi igazság helyreállítására, neki a fumei rezolúció történetét elmondani.

Már most jelezheti, hogy azok az esemé-

nyek, melyek az utolsó időben lefolytak, a fumei rezolúció cájával homlokegyenest ellenkeznek. A vezérbizottság 1905. október havában több képviselő által aláírt okiratot kapott Fiuméből. Ez a fumei rezolúció s ebben elmondják a horvát képviselők, hogy összejöttek állást foglalni a horvát politika irányai dolgában.

A horvát képviselők meg vannak győződve arról, hogy a magyar és horvát nemzet egymásra vannak utalva s emiatt ki kell kerülni a surlódások minden indítékát s ezért azt hiszik, egy sorban kell kezdeniök a magyar nemzettel a magyar jogok kivívásáért, mert ez örvendetes visszahatással lesz Horvátországra is. Kívánatosnak tartják Dalmáciának visszacsatolását Horvátországhoz. Szükséges Horvátország alkotmányos életének, közigazgatásának reformja, új választási rend, a sajtó teljes szabadsága, a gyülekezési és egyesülési szabadság, bírói függetlenség, a polgárok védelme a közigazgatási hatóságok önkényei ellen, új fegyelmi bíróság a horvát tisztviselőknek. Evégből öttagu bizottságot választottak, hogy a horvát magyar viszony reformját előkészítsék.

A vezérbizottság az aktáról tudomást szerezvén, öt leküldte előzetes tájékozódás céljából Fiuméba, hogy a horvátoktól tudja meg, a rezolúció egyik-másik pontjának mi az értelme. 1905. október 12 én utazott el, Fiumében Trumbics és Supiló képviselőkkel értekezett, tehát a dalmátokkal is.

Rakovszky István: Az osztrák dalmátokkal?

Polónyi Géza: Osztrák dalmátok nincsenek, csak a Reichsratban megjelent dalmátok, de ezek közjogilag Magyarországhoz tartoznak.

Rakovszky István: Ezt kérdeztem!

Az elnök: Ne tessék közbeszólásokkal zavari a szónokot.

Polónyi Géza: De én szívesen veszem.

Az elnök (csenget): De a házszabályok nem engedik! (Derűlttség.)

Polónyi Géza: Már most konstatálja, hogy a fumei rezolúcióban az államvasutak nyelvéből nincs szó. Visszajövet referált a vezérkizottságnak. Akkor az volt a terv, hogy a bizottság lemegy Fiuméba, de *Andrássy* Gyula és báró *Bánffy* Dezső ebbe a kirándulásba nem akartak belemenni. Trumbics akkor közölte vele, hogy akciójuk tulajdonképeni célja Magyarország és Horvátország közt az államszövetség megalkotása. Erre ő kijelentette, hogy ha e föltételhez ragaszkodnak, még ő sem folytatja velük a tárgyalásokat, mert az 1868 XXX. t-c. homlokegyenest ellenkezik ezzel a kívánsággal. Kifejtette nekik, hogy olvassák el a pragmatika szankciót, melyből meggyőződhetnek arról, hogy Magyarországgal elválaszthatatlanul birtoklandók a Szent István koronájához tartozó többi országok, így Horvátország is. Tehát államszövetségről nem lehet szó, csak egy és ugyanazon állami közösségről. (Helyeslés.)

Horvátország legfőbb Plató állama lehet, a kétlábu tollatlan állatoké. Ő azt hitte, hogy a horvátok ragaszkodása a horvát állam-eszméhez jóhiszemű tévedés s megmagyarázta nekik, hogy a horvát államiságnak még csak sejtelve sincs a törvényekben.

Szóba került a horvát vezényleti nyelv is. A magyar vezényleti nyelvért folytatott harcról a nemzet nem mondott le, a harc csak szünetel. Ő nagy sulyt fektet arra, hogy horvát szövetségeseinket e harcban el ne veszítsük. ennek dacára megmondta, hogy a ma létező törvény, a kiegyezési törvény alapján a horvát vezényleti nyelvet el nem ismerheti, de győzelem esetén hajlandó lesz a hű fegyvertársakat az eredményben részesíteni. Mint követelés ez sem ismerhető el. A horvát honvédek horvát vezényleti nyelve nem jogos követelés teljesítése, hanem külön törvényben adott külön koncesszió. Ezt ő így megmondta a horvátoknak.

Dalmácia visszacsatolásáról kifejtette nekik, hogy ez csak az egységes állameszmé alapján. Szent István korona országaihoz történhetik meg. Ennek dacára, most olvassa, hogy a tárgyalásokban résztvevő dalmát képviselők a Reichsratban követelik ugyan Dalmácia

visszacsatolását, de a vérségi kapocs révén — Horvátországhoz. Hát ez nem közjogi alap. Szól még a horvátok egyéb apróbb követeléseiről, köztük Fiume ügyeinek végleges rendezéséről és bilédi uradalmak ügyéről, Fiume területi hozzátartozásáról már nem is lehet vita, ezt a törvény szabatosan megállapítja.

A következő panasz volt a fiumei kerülethez tartozó olasz iskolák megszüntetése. Ehhez nem járulhattak hozzá. Ez belügy.

Ezután azt panaszolták, hogy a fiumei rezolúció miatt osztrák részről üldözéseknek vannak kitéve. Eire emlékezteti most Supilót és társait.

Magyarországnak megvan ez a kedvező helyzete, hogy a szláv és a német szövetség között választhat. Ő a maga részéről abban a harcban, amelyet a vezényleti nyelvért folytatunk a szláv s nem a német szövetséget választotta. A vezérlőbizottság küldöttsége, amelyben ismétli, Andrassy akart résztvenni s a horvátok küldöttsége tulajdonképpen soha sem találkozott, mert a vezérlőbizottság időközben kormányra jutott s a két küldöttség között nem volt meg az egyenlőség. Kölcsönös megállapodás tehát nincs, csak az, amit a horvátok felajánkozásukban magukra vállaltak.

A horvátok meg lehetnek elégedve azokkal az engedményekkel, amiket a javaslatban kapnak. Mi az oka a horvátok viselkedésének? Talán külső befolyás alatt cselekszenek, amikor el akarják veszíteni a magyarok barátságát, amikor gazdasági érdekeinek megvalósításáról van nálunk szó, akkor a horvátok most velünk ellenkező politikát folytatnak. Ne hallgassanak a magyar állam ellenségeire. Az egységes magyar állameszmét tartja elsőnek. S miután ez a javaslat ezt tartalmazza, ajánlja elfogadásra.

Supilo Ferenc személyes megtámadtatás címén kért szót s egyben kérte, hogy a tárgytól eltérhessen.

Az elnök: Ezt a házszabályok nem engedhetik meg. Személyes megtámadtatás címén beszélhet csak.

Supilo Ferenc horvátul beszél.

Az elnök: Csak személyes megtámadtatás címén beszéljen. A fiumei rezolúcióról nem beszélhet.

Supilo erre leült.

Tuskán Gergely horvátul beszél.

Felkiáltások: Olvassa a beszédét;

Az elnök: Tessék rám bízni az elnöklést. Ezt nem tűröm!

Tuskán Gergely tovább beszél.

Szünet után

Popovits tartott beszédet, melyben a kormány javaslatának visszavonásáról tárgyalt. Végül határozati javaslatot adott be, melyben kéri, hogy a kormány vonja vissza javaslatát. Ezután az ülés 3 órakor véget ért.

A zirci választás. A zirci választás ügyében tegnap délután ülésezett a kiküldött bizottság, melyen Gál Andrást és Szász Józsefet hallgatták ki, Gál azt vallotta, hogy a Vignszínházban hallotta, hogy a kerületben nagy korrupció van. Pénzt ő nem fogadott el, Ivánka támogatására senkit fel nem kért. Pénzt senkitől sem kapott a támogatás céljaira, de más célokra sem.

Szász azt vallotta, hogy őt Papp Zoltán arra kérte, hogy menjen Ivánka mellett korteskedni, mire ő azt mondotta, hogy Ivánkát nem ismeri, de még azt sem tudja, hogy tagja-e a függetlenségi pártnak. Mire Papp pénzt ajánlott fel neki. Ezt annak idején gróf Bathányi Tivadarnak be is jelentette.

A bizottság elnöke ezután kijelentette, hogy a további vizsgálatnak nincs helye.

A bizottság pénteken hozza meg aározatát.

Főispáni látogatás a biharmegyei aszfalt és szenttelepeken.

Glac Antal főispán, Szatmári Mór orsz. képvis., Kőszeghy József városi főmérnök, Nagy Márton központi és Kelemen József szalárdi főszolgabírák, valamint Pally Lajos ügyvéd kíséretében folyó hó 28. és 23. napjait a tatarosi és felsődernai aszfaltbánya és gyártelepeken s a bodonosi szénbányában töltötte. Első sorban a tatarosi aszfalttelepet tekintették meg, ahol a vállalat által a múlt évben emelt és rendeltetésének immár átadott gyönyörű iskolának szólott az első látogatás. Itt Bálint János tanító rövid üdvözlő beszédje után a Hymnus elénekülésével fogadták a növendékek a látogatókat. Az ezt követő rövid vizsgaszerű tanítás folyamán feltűnt, hogy az iskola oláh anyanyelvű növendékei magyar nyelvünket teljes folyékonyasággal beszélik, ami eklatánsan bizonyítja, hogy szerte e hazában mutatkozó nemzetiségi fészkelődések e vidéken még nem kaptak talajra s a közeli falvak oláh lakói teljes bizalommal és megnyugvással küldik gyermekeiket a magyar felfogást és szellemet terjesztő gyártelepi áll. iskolába.

Az iskolában tett látogatás után a legújabbban feltárt aszfalttelep került megtekintésre, amely az eddigi feltárások szerint k. b. 400.000 m³ aszfaltot tartalmaz, amivel a gyár üzemfolyának akadálytalansága több évtizedre biztosítva van. Ezután a modern technika legújabb eszközeivel berendezett gyártelepet nézték meg az illusztris vendégek, ahol a föld gyomrának fekete kincse, az aszfalt föld kerül extrahálásra és lepároltatásra. Az európai híru bánya- és gyártelep minden részét nagy érdeklődéssel és behatóan szemlélték meg a kirándulók.

Szombaton este érkezett meg a kiránduló társaság Felsődernára, ahol a napi munka befejeztével a tisztikar és a munkások nagy tömegének lelkes éljenzése által fogadtattak. Faragó Miksa gyárgondnok üdvözlése után a dernai bányákat és gyártelepet tekintették meg a főispán és az öt kísérő vendégek; mindenütt kiváló érdeklődést tanúsítva a megtekintés alá eső dolgok iránt.

A bánya és gyár bejárását vacsora követte. Az első felköszöntőt Rózsa Mihály vezérigazgató mondta a főispánra, utalván arra, hogy a vállalat telepein 1500 lélek nyer egzisztenciát, s csupán munkabérekben évente több mint háromnegyed millió korona kerül kifizetésre. Eme jelentős szociális érdekű tényen kívül kulturmissiót is teljesít a vállalat e románok lakta vidéken, amennyiben évente 220—240 tanköteles gyermeknek nyújt lehetőséget az elemi ismeretek elsajátítására s arra, hogy a még fogékony gyermeki lelkekbe a hazafias szellem beplántáltassék.

Mindezek dacára a vállalat sokkal nagyobb méltatásban részesül a messze idegenben, mint a saját szűkebb pátriájában. A főispán válaszában szintén sajnálattal konstatálja, hogy a hazai ipar pártolására nézve Biharmegye szinte érthetetlenül, nagyon rossz talajnak mutatkozik. Bántó közönyösség tapasztalható a legfontosabb közgazdasági érdekekkel szemben is. Azonban reméli, hiszi, hogy a hazai ipar pártolásának kiváló fontosságú érdekeit nálunk is megfogják érteni és méltányolni fogják csakhamar. A vállalat vezetőségére és munkásaira emeli poharát.

Szatmári Mór orsz. képvis. az elhangzott

panaszokkal szemben arra utal, hogy a panaszok jogosultak ugyan, de a bajok okainak kutatásánál a közvélemény jórésze téves utakon jár. Históriai érvekkel bizonyítja, hogy hazánkban a sok évszázados küzdelmek alatt jutott ideje arra, hogy az ipari fejlődés terén előre haladjon; nem jutott a nemzetnek ideje arra, hogy megtanuljon dolgozni. Ma is még jó részt közjogi harcokban merül ki a nemzet ereje s hasznos gazdasági tevékenység áldásos jeleivel csak itt-ott találkozunk.

Kiemeli ez irányban éppen a mostani látogatás alatti tapasztalatokat s őszinte örömmel konstatálja, hogy e helyen a munka hasznosságának megértése, céltudatos irányítása és bölcs vezetése tekintetében bőségesen találkozott, a legteljesebb elismerést és méltánylást igénylő jelekkel. Az e tekintetben érdem főrésze Rózsa Mihály vezérigazgatót illeti, akire mint ipari és kereskedelmi életünknek egy kiválóan érdemes, tenki és alkotni tudó tagjára emeli poharát.

Más napra maradt a felsődernai villam-áramfejlesztő telep s a sodronypálya kiinduló állomásának, valamint a bodonosi szénbányának megtekintése. A mindenre alaposan kiterjeszkedő megtekintése közben főispán és a kísérő vendégek a munkás viszonyokra nézve is behatóan érdeklődtek s e tekintetben maguktól a munkásoktól nyertek kimerítő és kedvező információkat. A látottak és hallottak minden tekintetben teljes megelégedésükre szolgáltak a kiránduló vendégeknek.

Ez utolsó befejező szemlélet után munkásküldöttség kérte föl a főispánt és Szatmári Mór kerületi képviselőt, hogy jelenlenség meg a munkásság körében, akiknek, illetőleg az egész telep lakosságának nevében Lánca József áll. tanító üdvözölte Szatmári Mór, mint a kerület orsz. képviselőjét, akinek magas színvonalu, tartalmas működésére minden választója igaz büszkeséggel tekinthet. Biztosítja e telep lakosságának tántoríthatatlan bizalmáról és ragaszkodásáról.

Szatmári Mór, hosszabb, lendületes beszédben válaszolt az elhangzott szavakra s kiemeli, hogy főtörekvését, működésének gerincét mindenkor a munkásság szociális és erkölcsi érdekeinek támogatása képezte és képezi. E törekvések a függetlenségi párt programjának egyik sarkalatos részét teszik, éppen azért felhívja a munkásságot, hogy ez irányu törekvéseinek kielégítését ne a nemzetköziség uttalan, céltalan terén keresse, hanem abban az irányban, amely a szabad, politikailag és gazdaságilag független Magyarország eszméjével függ össze, mert csak ezen az uton jut el ez ország és népe jóléthez, megelégedéshez s marad meg egyszersmind magyarnak is.

Glac Antal főispánt mutatta be ezután Szatmári az egybegyűlteknél, kiknek nevében újlag Lánca J. áll. tanító szólalt fel, köszönetet mondván a főispán megtisztelő látogatásáért s kifejezést adván ama örömteljes bizalomnak, amellyel a telep lakossága a főispán üdvös, a vármegye minden hasznos irányu haladását áldásosan érintő működésére tekint. Kéri Istent, hogy a főispánt Biharország s ennek révén nagy Magyarhon javára tartsa meg.

Glac Antal emelkedett, hazafias szellemű beszédben válaszolt az üdvözlő szavakra. A magyarhaza, a magyar függetlenségi eszmék iránti szeretetre buzdította a munkásságot s

felhívta őket, hogy ne induljanak hangzatos jelszavak után; ne kövessék az egészen piros lobogó irányítását, hanem álljanak a nemzeti színű zászló rudja mellé; a magyar lobogó hármasszínűségének jelentősége hassa át kebleiket s maradjanak meg annak, aminek a természet szerint lenniök kell: a magyar állam józan, munkás, törekvő polgárainak.

Az elhangzott beszédek lelkesítő hatást gyakoroltak az egybegyűltekre. E lelkes hangulat kitörő éljenzése közben szállottak fel a főispán és az öt kísérő vendégek kocsijaikra. Az ut pora és távola eltakarta lassankint a tovarobogó hintókat; de e látogatás kellemes emléke befészkelődött a legutolsó munkás szívébe is. A visszamaradtak által énekelt Hymnus magasra szálló akkordjai lengik körül e képet s lelkünk e hatás alatt önkénytelenül telik meg egy szebb jövő iránti reménnyel, bizalommal.

Láncz József.

Egy vasuta szencsétlensége.

A vasuti kocsi kerekai alatt.

Elesdi tudósítónk a bucsai vasuti pénztáros megrendítő szerencsétlenségéről számol be. A szerencsétlenség nem ferhel senkit, egyedül a sors kiszámíthatatlan játéka volt az ami a szerencsétlen ember végzetét szülte.

Az esetről tudósításunk a következő:

A budapest—kolozsvári állomás egyik közbeeső állomásán Bucsán volt vasuti pénztáros Butyiri Flóris 28 éves családos ember. A pénztáros jó magaviselete és szorgalma által megnyerte a vasuti főnökség kedveltségét is, minek következtében az ambiciós fiatal ember két nappal előzőleg Brátkára lett állomásfőnöknek kinevezve.

Az új állást a jövő hó elején kellett volna elfoglalnia Butyirinak s most a sors ezt teljesen megsemmisítette.

Tegnapelőtt este 11 órakor, egy Kolozsvár felől jövő tehervonat robogott be a bucsai állomásra. A vasuti pénztáros éjjeli inspekciónak teljesített, s így kötelessége volt a vonat megérkezésénél és elindításánál megjelenni. Butyiri a vonat elindítása után közvetlen az állomás helyiségébe futott, hogy az előbb megszakított munkáját folytassa.

Az ut, mely az állomáshoz visz oly keskeny, hogy vasuti sínek és a kerítés között csak épen annyi hely van, hol egy ember férhet el csupán. Butyiri ezen a keskeny uton futott s utközben a sötétben meg nem különböztethető vasuti lámpába ütdött. Az ütés súlyos volt, mert Butyiri megszedülve rogyott össze. Esése oly szerencsétlen volt, hogy halálát idézte elő. Ugyanis a már elindított teher vonat a lerogyott ember bal karját elkapta s azt közvetlen a törzs mellett levágta.

A szerencsétlen ember segély kiáltására előfutó emberek a vonatot megállították s azonnal hozzáfogtak a gyógykezeléshez. A sérülés azonban oly veszedelmes volt, hogy jobbnak látták a kórházba való beszállítását. Az eszméletlenül fekvő embert a tehervonat podgyáskocsijába tették s azon hozták Nagyváradra.

A közbeeső Rév állomásról sürgőnyileg értesítették a nagyváradit mentőket, akik a tehervonat megérkezésekor már vártak is a sebesültre. Butyiri utközben nagy mennyiségű vért

veszített, minek következtében teljesen ki-merült.

A megérkezett vonatról a sebesültet a mentők vették le s kocsiba helyezve a kórházba akarták szállítani, azonban közvetlen a kórház előtt a nagy vérvesztés következtében meghalt.

A kórház a hullát az ottani hullaházba helyezte el, honnan reggel a rendőrség a városi hullaházba szállította.

A megtartott vizsgálat során ez ideig beigazolást nyert, hogy gondatlanság nem terhel senkit. A szerencsétlenség úgy következett be, hogy Butyiri a mozdony mellett állva a lámpa fénye, amugy is álmos szemét, elvakította s ő ilyen állapotban futott az uton, hol ha nem is volt teljes sötétség, a derengő állomási lámpa fény az ő szemében az előbb látott világosság miatt nem tűnt fel s így ment neki az oszlopnak, melytől elesett.

A fiatal vasuti tiszt elhunytá fölé az egész vidék részvéte megnyilvánul. A hullát a család haza fogja szállítani.

Az esetről értesítve lett az elesdi főszolgabíró, valamint a királyi ügyészség is.

UJDONSÁGOK.

* **A kath. kör Szt. László-ünnepélye.** A nagyváradit kath. kör holnap, Szent László király napján megünnepeli a nagy király emlékét. Délelőtt 9 órakor a székesegyházban ünnepélyes szentmise lesz, amely bucsuval van összekapcsolva. Délelőtt 11 órakor a főgimnázium dísztermében ünnepély lesz, amelyen dr. *Kardosy* János kanonok Szent László Nagyvárad megalapítója címen előadást tart, *Siket* Traján joghallgató szaval s a székesegyházi énekkar régi magyar énekeket ad elő. Délután kirándulás a Püspökfürdőbe, ahol este 8 órakor táncmulatság. Akik az ünnepélyre meghívót nem kaptak, ez iránt a kath. körhöz, vagy dr. *Imrik* Gusztáv ügyvéd urhoz forduljanak.

* **Egyházi hír.** A vallás- és közoktatásiügyi miniszter előterjesztésére a király a székesfehérvári székeskáptalanban megüresedett ifjabb mesterkanonokságot dr. *Klancs* György pápai kamarás és püspöki irodaigazgatónak adományozta.

* **A Szacsavay szobor környékének rendezése.** A március 15-én az Ezredévi emléktéren felállított Szacsavay-szobor környéke most már tetszetős képet nyújt s teljesen igazolva van azok álláspontja, akik a legmegfelelőbbnek találták a szobor ide helyezését. A fenyőfák közül álló háttér igen szép s előnyére szolgál a fehér talapzaton álló szobornak. A szobor környékének rendezését a Rhédey-kerti felügyelő-bizottság teljesítette; virágágy, elősövény és begyepesített tér van a szobor előtt, elősövény nyel szegélyezve. A rendezés 92 koronába került.

* **Elhunyt irgalmas nővér.** A nagyváradit Szent Vince-intézetnek halottja van; egy fiatal irgalmas nővér tiszta lelkét adta vissza Teremtőjének. *Balogh* Mária Zoe okleveles tanítónő, irgalmas nővér, már hosszabb idő óta betegeskedett s 4 hóval ezelőtt ment be a Szent Vince-intézetbe gyógykezelésre. Azonban az orvosi tudomány s rendtársainak odaadó gondossága dacára tegnapelőtt éjjel, a halotti szentségek többszöri felvétele után

az Urban csendesesen elhunyt. Temetése ma, június hó 26-án délelőtt egy negyed 12 órakor lesz a Szent Vince-intézetből. Az elhunyt még csak 23 éves volt s 3 éve irgalmas nővér. A fogadalmat halálos ágyán, Istenbe vetett hittel tette le. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* **A törvényszéki elnök Tenkén.** Bary József a nagyváradit királyi törvényszék elnöke tegnap kezdte meg Tenkén a járásbírói vizsgálatát. Ugyancsak Tenkén időről dr. *Virágh* Béla ügyész is, aki tegnapelőtt kezdte meg ott a vizsgálatot.

* **Nevek.** Vannak az országban falvak, ahol már számozni kell a Kovácsokat, Nagyokat, Kisseket stb. jó magyar nevű atyafiakat; mert annyian vannak, hogy néhol a János névre négy Kovács is esik. Budapest nem falu, itt tehát a névrokonság is megrosszálható. Érdekes azonban az, hogy leginkább a zsidó neveknek látunk óriási torlódást. Van Budapesten 420 Grósz, 961 Klein, 659 Khon, 1007 Schwarcz és 1657 Weisz. Nemzeti hársökben nem szükkölködik Budapest. Van 34 Hunyadink és 23 Rákócziink. Végre az a privilegiuma is megvan Budapestnek, hogy bármilyen borult is legyen a mennybolt, mégis 21 hajnali csillag ragyogásában gyönyörködhet, lévén Budapesten 27 felnőt Morgenstern. Meg kell még jegyeznünk, hogy ezen statisztikában csak a felnőt és évi lakással bírók vannak beszámítva. Mennyi Khon, Weisz és Schwarcz-csemete lehet még Budapesten és hányan vannak, akik csak most jöttek be Galiciából.

* **Kutya-invasió a hegyen.** A nagyváradit hegy évről-évre mindjobban benépesedik s különösen a nyáron a hegyi utakon nagy forgalom van. Részint az ott lakók, részint a hegyen sétálók azonban állandó veszedelemnek vannak kitéve a hegyen tartott kutyák miatt, amelyek nemcsak megrémítik a nőket és gyermekeket, de megtámadják s megmarják a járkálókat. Különben is sok kárt tesznek az ebek a szőlőben is. A nagyváradit hegyközség hegyrendtartásában a kutyák tartása a hegyen el van tiltva, de ez a rendelkezés nincs végrehajtva. Az utóbbi időben már több panasz érkezett hozzánk a miatt, hogy a hegyen a kutyák veszélyeztetik a közbiztonságot. Még olyan eset is előfordult, hogy a kutya gazdája jót nevetett a járókelők rémületén, midőn kutyája őket megtámadta.

* **A vízvezeték kibővítése.** A vízműtelep kibővítésével kapcsolatosan felmerült az a kérdés, hogy a kibővítésre szükséges terület felett levő Körözs kanyar átelleni területén levő gyártelepek nem irficialják-e a Körözs vizét úgy, hogy ezáltal a vízvezeték vize megfertőzésnek lenne kitéve. A városi mérnöki hivatal megvizsgálta a területet, ahol a Rendes és Incze téglagyárak vannak, ahonnan semmi irficialó anyag nem kerül a vízbe. Megvizsgálták, hogy a két téglagyár emésztő gödreit eléggé elszigetelték-e s ha nem, akkor megfelelő cement medencék készítésére utasítják a gyártulajdonosokat.

* **Az aggastyán halála.** Magyarcsékről jelenti tudósítónk, hogy a szomszédos Dusesd községben tegnap délután a község legöregebb embere Sztán Mikula 90 éves aggastyán borzalmas módon lelta halálát. Az öreg ember dacára magas korának, még elég jó erővel rendelkezett s tegnap délután az udvarán lévő kutból vizet akart felhuzni, miközben egyensúlyt veszítve a kutba zuhant. A megtartott vizsgálat megállapította, hogy az embert szívizélhűdés érte s így veszítette el az egyensúlyt, melynek következtében teste a kutba esett.

* **A csökmői csendőrség lovasítása.** Megemlékeztünk annak idején róla, hogy Csökmő községe kérte a belügyminisztertől az ott lévő csendőrség lovasítását. A miniszter a kérelemre vonatkozó intézkedését most küldte le az alispáni hivatalnak. A csendőrség lovasítását a miniszter ezidő szerint nem teljesítheti, mert nincs rá megfelelő alap a költségvetésben biztosítva.

* **Rejtélyes halál.** Szabó István csarnóházi lakos tegnapelőtt bent járt Élesden a járásbírósnál valami ügyes-bajos dolgában. Délután haza ballagott a falujába s mivel el volt fáradva, leteküdt Fel sem kelt fölé. Halva találták fekhelyén. A vizsgálatot megindították, annak kiderítése iránt, hogy nem mérgezték-e meg az uton, vagy természetes halállal mult ki.

* **Viharok a megyében.** A beérkezett jelentések a nyári vihar vehemens pusztításairól számolnak be. A vihar mindenütt égháborúval, felhőszakadással és jéggel vonult át a megyén. Így margitai tudósítónk jelentése szerint a vihar nagy károkat okozott Dízser, Lúki, Kohány és Szunyogd községekben. Itt vasárnap és hétfőn két ízben dühöngött a vihar, mindkét szer óriási felhőszakadás és jégeső pusztított a községekben. A vihar átvonult az egész járás területén, de az elősorolt községekben okozott legtöbb kárt. Ezekben ugyanis a hirtelen jött eső oly nagy erővel zuhogott, hogy az hőmpölyögve sepert a mezőkön mindent maga elől. A vetésekben ugyan nem tett kárt, azonban a községek lekaszált szénáját teljesen elvitte. A vihar felhőszakadással kezdődött s galambtojás nagyságu jégesővel végződött. A villám négy helyen csapott le, emberéletben kárt nem tett. Eledsi, valamint vaskóhi tudósítónk az egész járás területéről nagy jéggel vegyest esőkről számolnak be. Kárt ugyan nem tett az eső, azonban sok helyen megrongálta az utakat. Magyarcsékei tudósítónk értesítése szerint Nánhegyes községében tegnap nagy felhőszakadás volt, mely után diónagyságu jég esett.

* **Nagy birtok eladás.** A dusesdi Középegy-féle 1400 hold terjedelmű birtokot tegnapelőtt a tulajdonos parcelláztatta és úgy részekben értékesítette. A parcellázott birtokból egy kecskeméti mérnök vett nagyobb terjedelmű részt. A birtok más részeit az ottani kiskgazdák vették meg. A földterület nagyobbrészt erdővel volt borítva s a tulajdonosnak nem hozta meg a kellő jövedelmet s azért értékesítette. A nagy kiterjedésű erdőt kifogják irtatni s helyébe szántóföld fogja felváltani. Középegy a fölparcellázott területből mindössze 2-300 holdnyi területet nem értékesített még.

* **Agyonszurták a korosmában.** Tegnapelőtt, hétfőn este jókedvűen mulattak Körözsszegai községében Farkas Albert korosmájában Papp Tógyer és Kávási Péter odavaló lakosok. Amint fogyott a pálinka, olyan mértékben nőtt a jókedv, majd összeszólalkoztak valami felett, amiből véres szerencsétlenség keletkezett. Veszekedés közben összemertek s Papp Tógyer egy jókora bicskával mellbeszurta Kávási Pétert. A szurás a szívet találta s a szegény ember azonnal meghalt. A csendőrség Papp Tógyert letartóztatta s jelentést tett a kir. ügyészségnek. A vizsgálóbíró és két törvényszéki orvos kiszállt a községbe s a hullát felboncolták s a vizsgálatot megindították.

* **Életmentő munkás.** Tegnap délután a volt Feldmann féle uszodának még ott maradt lépcsőjéről Erőss Gyula 9 éves fiu a Kö-

rözsbe esett. A gyermek szerencsétlensége nagy csődületet idézett elő, azonban megmentésére senkinek sem eszébe jutott, mikor a Körözsutcán dolgozó csatorna elhelyező munkások közül Nemetz József napszámosnak tudomására jutott a szerencsétlenség, aki pillanatig sem habozott, hanem ruhástól együtt belevetette magát a Körözsbé s a fiut kimentette a vízből. Erős Gyulát a rendőrségen ágyba fektették s egy órai pihenés után az érte jött édesanyjával együtt elbocsájtották.

* **A zsidók bevándorlásának veszedelme.** Mikor a kétes elemek bevándorlásáról irnak egyes elfogulatlan s nem »rokon« lapok, mindjárt feljajdul a »liberalis« sajtó s azzal igyekszik elűzni a dolgot, csak hogy a figyelmet elterelje, hogy csak az antiszemitizmus kitörése. Most olyan helyről mutatnak rá a zsidó bevándorlás óriási veszélyére, ahol kétségtelen adatok alapján jöttek erre az igazságra. A budapesti államrendőrség évkönyve most jelent meg. Ez a »kékkönyv« a rendőrség egy évi működéséről és tapasztalatairól számol be, igen érdekes adatokat tartalmaz. A bevándorlásról a következőket mondja a jelentés:

»A másik megfigyelés, mely közbiztonsági viszonyainkra felette veszedelmes: a romániai, orosz, lengyel zsidóságnak egyre tödőlételepedése. A legmegbizhatatlanabb és legkétsége-sebb elem az, mint ahogy erre jelentésem más részében is ismételtén rámutattam.

Megoldás volna keresendő és pedig az 1903. évi V. t.-cikknek Budapestre való életbe-lyeplésével, hogy a letelepedés a fővárosban is hatékonyabb ellenőrzés alá vonassék. Ez első sorban rendőri szempontból volna felette kívánatos.

A rendőri jelentés rámutat továbbá arra, miszerint meggyőződést szerzett a rendőrség, hogy a legtöbb zsebtolvaj, álkulcsos- és besurranó tolvaj, gyürűdobó és apróbb gazember ennek a bevándorolt népségnek a soraiból kerül ki.

Budapest után a legelső sorban jön Nagyvárad, ahova szintén évről-évre jönnek a galicziai zsidók. S ha az Budapesten veszélyes a közbiztonságra, bizonyára veszedelmes Nagyváradra is. Csak hogy itt ezt nem merik hivatalosan is konstatálni. Persze, Perszel!

* **Bojkottált ácsmunkás.** A nagyváradai ácsmunkások bojkottálták egyik Rakamazi nevű társukat, mert az nem lépett be a szocialista szakszervezetbe. Ez ellen a hazafias munkások egyesületének titkára, Zana Ágoston panaszt tett a kapitányi hivatalnál s orvoslást kért. Gerő Ármán főkapitány azonban a beadványt elutasította azon indoklással, hogy a közbelépésre törvényes ok nem torog fenn. Zana Ágoston a főkapitány eme végzését megtelebe-bezte s kéri, hogy indítsák meg a vizsgálatot, mert a főkapitány semmi intézkedést nem tett, a bejelentett tanukat sem hallgatta meg, a bojkottált szegény ember pedig munka nélkül van hetek óta.

* **Se szekér se pénz.** Nagy József bihari földműves tegnap reggel a Nagypiac téren egy szekeret vett Nagy István nagyszalontai kovácsmestertől 146 koronáért, melyre 40 kor. foglalót adott. Délután 2 óra tájban leányával Nagy Eszter férjhezett Dózsa Lajosnéval elküldte a fennmaradt 116 koronát Nagy István kovácsmesternek a piacra, aki azt le is fizette, egyúttal megkérte a kovácsot, hogy addig míg apja a piacon bevásárlásokat eszközöl, vigyázzon a szekérré és a lovakra. Nagy Eszter körülbelül egy fél óra mulva vissza is tért, a piacon azonban se szekeret se kovácsot nem talált. Egyideig összevissza kereste a városban, miközben 4 óra körül apjával is találkozott s bár fél 7 óráig együttesen mindenütt keresték,

sehol meg nem találták. Nagy József véleménye szerint vagy a kovács vitte el maga szekeret s esetleg azt másnak újból eladta, vagy pedig a piacon hátrahagyta s azt onnan valaki ellopta. A rendőrség nyomozati eljárást tett.

* **Találtatott.** A püspöki vám mellett egy szopós bornyu találtatott bitanságban, tulajdonosa 3 nap alatt jelentkezzék, ellenkező esetben elárvereztetik.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése. A nagyváradai kath. kör választmánya tegnap rendkívüli ülést tartott dr. Vucskics Gyula egyházi alelnök elnöke alatt. Jelen voltak: Dus László világi alelnök, Grócz Béla, dr. Karácsonyi János kanonok, id. Gálbory Sámuel, Stark Gyula, dr. Wimmer Julián, id. Jelinek Ferenc, Imrik S. Zoltán, Tóth Márton, dr. Krüger Aladár, Géczy Lajos, Nozák Rudolf Kelemen Kálmán, Belezay Antal és dr. Imrik Gusztáv. — Első sorban az új körhelyiség építésével foglalkozott a választmány. Az építő bizottság bejelentette, hogy a l. sz. káptalan elfogadta módosításokkal a terveket s kész az építést teljesíteni, ha a választmány a módosításokat elfogadja. A választmány készséggel fogadta el a módosított terveket. Ezután a Szent László napjának megünneplését tárgyalták s felhívják a tagokat, hogy a város alapítójának és védő szentjének ünnepélyén minél tömegesebben jelenjenek meg, úgy a délelőtti 9 órakor tartandó szent misén, mint a 11 órai ünnepélyen és este a Püspök-fürdőben. — Végül Fröhlich Györgyöt a körtagok közzé felvették.

Az építő iparosok szövetségének ülése. A nagyváradai építésszek szövetsége ma, szerdán délután 6 órakor a szövetség helyiségében végrehajtó bizottsági ülést tart, melynek több igen fontos ügy képezi tárgyát. Az ügyek fontosságára tekintettel kéri a szövetséget elnöke a tagokat, hogy az ülésen teljes számban jelenjenek meg.

TÁVIRATOK.

Wekerle jelentése a horvátokról.

Budapest, június 25. Wekerle Sándor miniszterelnök Bécsbe utazott, hogy jelentést tegyen a királynak a horvát állapotokról.

A horvát bán lemondása.

Budapest, június 25. A horvát bán bejelentette lemondását. Ezt megelőzőleg kérte a horvátokat, hogy mondjanak le az obstrukcióról. A horvátok nagyobb része azonban határozottan állást foglalt az obstrukció folytatása mellett, s csak egy kisebb rész volt a lemondás, illetőleg a bán kérelme mellett.

Ki lesz az új bán.

Budapest, június 25. Wekerle Sándor miniszterelnököt miniszter tanács után megkérdezték, hogy ki lesz a horvát bán. Mire a miniszterelnök a következőket felelte:

— Hogy kit fogunk ajánlani a királynak kinevezés végett, azt még nem árulhatom el. Hanem bizonyos vagyok, hogy a név úgy fog hatni a horvátok között, mint a bomba.

Igazságszolgáltatás.

Rendes Szidor ügye a táblán. A kir. ítélőtábla, mint tegnap megirtuk, ma hirdette ki Rendes Szidor váltóhamisítása ügyében a határozatot. A kir. ítélőtábla elrendelte a védelem kívánta bizonyítás kiegészítését és e miatt a tárgyalást elnapolta.

A gyilkos vő. Hermann János bűnügyében, aki apósát, Bár Jánost meggyilkolta, ma folytatta a fő tárgyalást a nagyváradai esküdtbírószék. A bíróság kihallgatta a még hátra levő tanukat, az orvosi szakértők véleményét meghallgatta. Ezután megállapította az esküdtekhez intézendő kérdéseket, mire Baróthy Pál dr. kir. alügyész elmondotta nagyvadású, erős jogi érveléssel megalkotott vádbeszédét, A védőbeszédre és ítélethozatalra holnap kerül sor.

NYILTTÉR.

Dr. Krüger Aladár
ügyvédi irodáját
Szalárdi (régi Posta)-utca
7. sz. alá (saját házába)
helyezte át.

Dr. Krüger Jenő
ügyvédi irodáját
Szalárdi-utca 7. sz. alatt
megnyitotta.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakalapok. Eredeti Panama-kalapok. Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zsefr ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a birneves Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

65.

Natalia szemei reátapadtak. Hisz így volt ez már két nap óta; az apa ápolta a gyermeket, nem ő. Csakhogy most először jött annak teljes tudatára. Mily gyöngéden fogták a művészek a gyermeket! mily megható, költői becéző szavakkal illette! — szavak, kitételek, minőket ama naiv dalokban találunk, melyekben a nép siratja el bánatát! Épen ilyen kitételeket talált hajdan az ő számára, — hajdan, régen, ama szép időkben, amikor még szerette. — És éltető, újjáteremtő jótékony meleg áramlat lopódzott megkövesült szívébe.

Még mindig férjén nyugodtak szemei. Szemhéjai mind nehezebbekké váltak.

Egyszerre felriadt s zavartan tekintett körül. Mélyen elaludt. Mi történt ezalatt? A regeli fény már elöntötte a szobát s künn nehéz cseppekben verődött az eső az ablakokhoz. Hát mikor kezdett esni? Hol volt Lensky?

Az ablak mellett állt és kitekintett. Milyen szomorú volt ez arc és milyen halavány!

A gyermek! — és végtelen fájdalommal telte meg, szíve új életre, új érzésre ébredett! — Nem volt bátorsága bepillantani a bölcsőbe. Ekkor feléje fordult Lensky.

— A gyermek? — suttogá Natalia remegve.

Lensky ajkához emelte ujját: — Csitt, — alszik... aztán pillanatig hallgatódzva, elfojtott hangon mondá: — Az orvos jön.

Az orvos belépett. A bölcső fölé hajolt; a kis beteg édesdeden, csendesén aludt, pici öklét arcához szorítva. Ez az arcoska igen halavány volt és szörnyen megnyult, de homlokán izzadság gyöngyözőtt és elégedett édes kifejezés játszott az icipici ajkak körül.

— Jobban van, szólta az orvos örvendező meglepetéssel. Alig bírta érteni a csodát. — A láz megszűnt, a válság elmúlt s ha valami váratlan körülmény közbe nem jő, a veszély ezuttal el van hárítva. Pár kanál erős levest, ha felébred a legjobb orvosság lesz a számára. Adieu, a viszontlátásra! és távozott.

Az ajtó bezárult mögötte és léptei elhangzottak a folyosón.

Natalia felemelkedett; alig tudta mit akar — a gyermeket látni, — térdre borulni, — imádkozni! — Ekkor szemei Lenskyéivel találkoztak. Összerázkódott, védőleg kitérte karjait, mintegy a hirtelen felébredt fájdalomtól akarván óvni magát, — szédület fogta el, — összerogyott.

Férje karjaira kapta, a mellékszobába vitte és egy kerevetre fektette. Ablakot nyitott és a balzsamos, fűszeres, esőhűtött levegőt engedte betódulni; aztán az önkívületes alak halántékait Eau de Cologne-al nedvesítte meg és meglazította ruháját. Ezalatt szétbomlott könnyedén feltűzött haja és pazar szépségében, sötét palástként omlott szét vállain.

Mily csodálatosan, bűbájosan nézett ki így, halavány, szomorú kecsességével! Szinte akaratlanul közeledtek férje ajkai a fehér homlokhoz — midőn felnyitá szemeit — tagjai kinosan összerázkódottak és arcát elfordította tőle.

A férfi tetőtől-talpig összeborzadt. Megfeledkezett volt a történetekről. Hogyan mert ő, ő, ily meghitten közeledni e bájos teremteshez — hisz ez nem is volt már felesége. Csak megtűrte maga mellett, amíg a gyermek betegesen feküdt, — de csakis türelt! Szörnyű keserűséggel emlékezett meg róla, mily ridegen tartotta távol magát tőle, még Maschenka betegágyánál is. Most pedig a kicsike meg volt mentve... Minek mutattasson ajtót magának másodszor is?

— Nem kell félned, Natalia, megyek — csakhogy elfeledtem egy percre — bocsáss meg!

De ezalatt nem tudta megállani, hogy ne nyuljon keze után; azt hitte, vissza fogja vonni e kezét — nem — szenvtelenül engedte az övében nyugodni. Most el akarta bocsájtani s ekkor — halkán — csendesén — de mind erősebben fogták körül a vékony ujjak az övét. Ő maga tartóztatta...

Diadalmasan és zokogva vont a keblére a drága nőt.

Alig egy pillanattal rá, szíve legmélyén, szinte bevallatlanul, titkos sajnálattal, Lensky hideg, bántó bosszankodást érzett.

Nem értette, miképp bocsájtathott meg neje ily hamar. Ezt nem várta tőle.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonátözsde határideje.

Budapest, június 25.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.21
Rozs okt.	— — — —	8.32
Zab okt-re	— — — —	7.27
Tengeri májusra	— — — —	5.83
Tengeri jul.	— — — —	5.91

Értéktözsde.

Budapest, június 25.

Oszták hitelrészvény	— —	651.50
Magyar hitelrészvény	— —	752.54
Leszámitoló bank	— —	496.50
Rimamurányi	— —	54.00
Oszták-m. államvasuti részvény	— —	668.00
Közuti vasut	— —	545.50
Városi villamos vasut	— —	234.50

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 június 25-én

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	110.85
Magyar koronajárdék 4%	— — —	93.35
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.38
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	95.50
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön	— — —	191.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144.—
Oszták járadék papirban	— — —	97.25
Oszták járadék ezüstben	— — —	99.—
Oszták járadék aranyban	— — —	116.—
Oszták korona járadék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150.—
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	17.65
Magyar hitelbank részvény	— — —	751.50
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	651.25
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	668.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.17

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

Nagyvárad CABARET

a Bazar

kerthelyiségében
kedvezőtlen
idő esetén az
étteremben.

Naponta

új műsor.

Ferenczy Mata

csodagyermek

Ferenczy

Józsefné

színművésznő

Az Arlander és Kurdorján kuplé.

a Cseléd sztrájk.

Kezdeté fél 9-kor.

7076—1907. I. ker.

Hirdetmény

az I-ső Olaszi-kerületi III. oszt. kereseti adó, bányaadó és nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójára vonatkozó kiszámítási javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététele és az adókiivetés körüli eljárás tárgyában.

A múlt év óta keletkezett III. oszt. ker. adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozásokról szerkesztett és az adókiivető bizottság elé terjesztendő adókiszámítási javaslatokat kitüntető lajstrom valamint nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójavaslatát kitüntető lajstrom 8 napra június hó 25-től július 2-ig a városi adóhivatal 20-ik sz. szobájában kitüntetve, azokat mindenki megtekintheti s az öt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti; ezen észrevételek a fenti határidő alatt írásban a m. kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb az adókiivető bizottságnál — melynek tárgyalásairól az adózók külön hirdetmény útján tudósíthatnak — terjeszthetők elő.

Az adókiivető bizottság ülései nyilvánosak lévén, ott minden adózó megjelenhetik. (l. 1883. XLIV. t.-c. 24. §.)

Az adókiivető bizottság a kitűzött sorrend szerint megvizsgálja az adózók bevallását és a kir. pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat s iekintettel az illető adózó vagy mások, vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre s egyéb rendelkezésre álló adatokra, megállapítja minden egyes adóköteleseknek adóösszegét, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromban bejegyezteti és ebbeli végzését kihirdeti.

Az adókiivető bizottság végzése kihirdetve, az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt élő szóval az íránt nyilatkozni, kívánja-e az ügyet és ha igen, mely indoknál fogva a felszólamlási bizottsághoz felebbezni.

Hason nyilatkozatra van jogosítva a jelenlevő adókötelesek bármelyike és pedig nemcsak a saját, hanem más adójára nézve is, ha a bizottság által hozott végzés eredményében aránytalanságot vél bebizonyíthatni, akár saját magára, akár másra kivetett adótételre nézve.

A felebbezés indokainak írásban kifejtésére a tárgyalásnál jelenlevő felebbezőnek a kihirdetésétől számított 8 napi határidő adatik.

Az az adózó, aki az adókiivető bizottság ülésében akkor, midőn adóügye tárgyalatott, jelen nem volt, a bizottság végzése elleni felebbezését az illető ülés folyama alatt megrovott adózók névjegyzékének a bizottság tárgyalásainak helyiségeül szolgáló ház kapujára való kifüggesztésétől számítva 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál adhatja be.

Oly esetben, midőn az adókiivető bizottság a m. kir. pénzügyigazgatóság által javaslatba hozott adótétel felemelését határozta, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem lenne, írásbeli végzéssel külön értesíti oly hozzáadással, hogy ha e végzést felebbezni kívánja, az abbeli felszólamlás írásban a végzés kézbesítésétől számított 8 nap alatt az adóügyi előadónál vagy helyettesénél bevény mellett benyújtható.

Ellenben azok az adózók, kik abban a községben (városban), melynek adólajstromában adójuk kivettett, nem laknak és az ülésben jelen nem voltak, a hozott határozatról írásban értesítettnek s felebbezéseiket a végzés vételétől számított 15 nap alatt nyújthatják be a pénzügyigazgatóságnál.

A felebbezés a kivetett adónak behajtását nem gátolja, emennyiben azonban a felebbezés tárgyát képező adóösszege, a múlt évre kivetettnél nagyobb, a felebbezés a két összeg közötti különbözetre nézve birtokon belül történhetik.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen szóval vagy írásban panaszt emelhet.

A panasz a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatóságnál adandó be s felette a magyar kir. közigazgatási bíróság határoz.

A panasznak halasztó hatálya nincs (1883. évi XLIV. t.-cz. 34. §.)

Kelt Nagyvárad, 1907. július 24.

Városi adóhivatal.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megőrzés végett elfogadunk

Ertékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Ertéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul

Az átvett tárgyakról **elismervényt** adunk — és **mérsékelt** őrzési díjat számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-utca.

Tüzifa eladási hirdetmény.

A nagyváradai I. sz. püspökségi uradalom alább megnevezett vágásaiban következő tűzifa-anyag kerül eladásra:

A somogyzsupai 1907. évi vágásból mintegy

1220 öl oser hasáb

490 öl bükkhasáb

194 öl gyertyánhasáb

53 öl tölgyhasáb

235 öl vegyes dorong

A magyargyepesi 1907. évi vágásból mintegy:

700 öl oserhasáb

71 öl vegyes oserhasáb

276 öl I. oszt. dorong

171 öl II. oszt. dorong

Az oláhgyepesi 1907. évi vágásból mintegy:

220 öl bükkhasáb

164 öl vegyes hasáb

220 öl vegyes dorong tűzifa, venni szándé-

kozók ajánlataikat f. évi július hó 1-ig az uradalom jószágigazgatóságához adják be.

Nagyvárad, 1907. július 24-én.

Uradalmi jószágigazgatóság.

Papi ruhák.

Mint néhai Lobotka István hírneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorkodom a nagyságos- és főtisztelendő papság becses figyelmét Kisfürdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős, jó szövethől való elkészítését jutányos áron elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

Nagyvárad, Fürdő-utca 17. szám.

MENTŐSZEKRÉNYEK

JUTÁNYOSAN BESZEREZHETŐK

TURAI LAJOS

KÖT- és ILLATSZERTÁRÁBAN

119 1.10 Nagyvárad, Fő-utca 9. (volt Bartsch-féle ház.)

Vegyél!

Vegyen!

Vegyünk!

**Moskovits
czipőt.**

Kossuth-utca 5.

HAÁSZ MANÓ

női kézmű- és divatáruháza
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca elején

Mindenkit meglepő nagy mennyiségű nyári ujdonságok érkeztek. Gyönyörű sima és mintázott grenaduok, paplanok, sima és aszurozott ruhavásznak, himzett batisztok és remek kivitelű sephirek, blousok. Ugyisinte batiszt és vászon, himzett ruhák. Továbbá minden cikkben is óriási nagy raktár.

S tekintettel a nálam lévő mindenki által ismert óriási forgalomra, az áraim legolcsóbbak.

1045—1907 számhoz.

Árverési hirdetemény.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járás-bíróságnak 1907. évi V. I. 2981. számú végzésével dr. Josef Frühwald ügyvéd által képviselt F. Schmidt felperes részére Verő Ede alperes ellen 199 K. 12 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 2020 kor. becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járás-bíróság VI. 530/8—1907. számú végzése folytán az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatók követelése erejéig s amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Kossuth-utca 12. s folytatólag Patak-utcai lakásán leendő megtartására határidőül 1907. év július hó 3-ik napján, délután 3 órája tüzetik ki, mikor a bíróság

lefoglalt butorok és papíráruk s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatlak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részökre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírott kiküldöttnél vagy írásban beadni vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő hirdeteménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1907. évi június hó 16-án.

Várnai Henrik,

kir. bír. végrehajtó.

Uj üzlet! Uj üzlet!

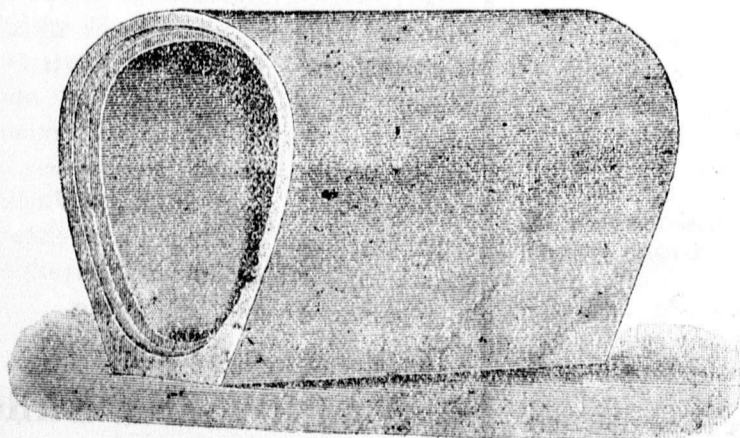
Lukács Nándor butor-raktára

műszatalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Uj vállalat!

Spitz Sámuel

menyezet (Stuccatur) nádszövet, cement-árak gyára és kavicsbányája
Lakása Sztaroveszky-utca 13.

Telefon szám 561.

Van szerencsém a t. c. közönség b. tudomására hozni, hogy a Körözsoldalon levő saját telepemem egy cementáru gyárat létesítettem. Készítek nagyon szép fedél cserepet többféle színben. Ugyisintén cement lapokat. Továbbá minden méretű csatorna és áteresztő csöveket ehhez való előfejeket is minden méretben. Ajánlom még saját gyártmányú **nádszövetet**, mely rozsdá ellen rezeztet sodronyba van szövve. — Végül szállítok:

homokot, kavicsot, rostaaljat

helyben saját igáimmal házhoz, vidékre vasuton. A t. c. közönség b. pártfogását kérve vagyok tisztelettel:

Spitz Samuel.